

CAROL HÜBNER

Linoleum : Cersetoare

în acest număr

ion sân-giorgiu, profesor universitar,
ion th. ilea, **mihail axente**, **nicolae**
ladmiss-andreescu, **george popa**, **șt.**
balaci, **ion moldovan**, **gheorghe**
munteanu, **nic. iancu**, **alex. șara**,
victor i. oprișiu, **n. rusu** —

Lanuri

nicolae ladmiss-andrescu: antiteză

— cu ocazia unor conferințe.

Populismul, larsat în 1927 de expresivul scriitor *André Thérive* pentru a contrabalansa acțiunea nudă de scabros și snobism a comunistului proaspăt recrutat *A. Gide*, flancat de excentricul politonist al frumosului *Marcel Proust*, — a prins rădăcini. Va să zică decentul se menține. Ceva mai mult: biruie, re-velînd crezul celui mai complet filozof al catolicis-mului galo-roman: am numit pe *Jacques Maritain*.

Din capul locului precizăm ca scriind așa cum scriim despre dualitatea Gide-Proust, la care am pu-tea adăuga numele lui *Julien Benda* și a încă unei duzini de contimporani scriitorii de stînga în patria trubadurilor și a castelelor cu eroismul cizelat pe ziduri străvechi, nu o facem decît cu oarecare res-tricție. Adică: nu „capacitatea” scriitorilor de stînga contestăm (deși se pot foarte bine afla capacități ne-gative), ci „valoarea mentalității”, interpretarea ace-s-tei valori, de către capacitățile cari, fascinate de radio, avion, televiziune, sau mai știm noi ce in-venție sonoră sau chromată a veacului, consideră trecutul că pe o trenă de plumb, nevoite s'o țirască pe calea viziunilor internaționaliste — deci pe un fel de cale a viitorului — uitând că soclul întregului complex modern este format tocmai din betonul ope-relor venite din acest desconsiderat trecut.

Populismul este cea mai violentă replică ce se „poate da snobismului. Ca și oamenii simpli și cu-rași spiritualicește cari formează „marea mulțime” cinstită, dreaptă și muncitoare, Populismul are oroare de afișaj. Oricine poate defini că snobi sunt — deci — bestiile cari n'au nici o ocupație avuabilă, leneșii cari urmăresc practica vișiiilor zise elegante, monoclații totdeauna prezenți unde e rost de poză”.

Citatul se desprinde din *Manifeste du roman populiste* semnat de scriitorul *Leon Lemonnier*.

Dupăcum, de altfel, observă și un scriitor tra-diționalist dela noi,¹⁾ Populismul are adînc înfipte în clisa vremilor rădăcini de pură spiritualitate, de a-dîncă înfrățire omenească, de ponder și justeță întru ale iubirei și bunății creștine. Iar cu ramurile în-tinse primăvăratec și viguros spre viitor, pare că vrea să smulgă rapacității negativismului suflate noi întru păstrarea intactă a unui patrimoniu literar ce nu se vrea strivit de bruta care este iușeala.

Desigur pentruca spiritul acesta constructiv — sau, de nu greșim, consolidator — să irumpă cu con-vingere și să-și deschidă cale în veacul nou pentru a menține o structură de pur tradiționalism, scriitorii animatori ai Populismului fac sacrificii mari; nu ce-dează însă decît pe o anumită linie de conduită, spre un acelaș elanic țel. Duritatea citatului de mai sus nu trebuie să mire. Impotriva unei racile lupți din

1) Toma Vlădescu. „Un rău fără leac” *Gîndirea* anul X No. 11.

mihail axente: valahule

**Valahule — gorun vînjos
ce spinteci cu ale plugului oțale
răni în sănătosul trup al moșiei tăle
din care ca mâine
vei culege aurul, a gloatelor pâine,
cu care veac de veac
ai ostoit foamea la bogat și la sărac
la nații străine de sângele tău:
la ungur și la evreu,
la grec, rutean și bulgar îngânfat,
la jupânul sas aciuat
în strămoșescul tău pămînt
păstrat curat
și îngrășat
cu al părinților trup
veac de veac.**

**Ai fost prigonit,
biciuit,
batjocorit și lovit
de nemernici streini
ce-ți furau pita din mâini.
Tu ai muncit și-ai răbdat
ai suferit și ai iertat
că ești nobil valahule — gorun.**

**Azi, dușmanului de ieri și de mâine
ce te-a hulit și te va mai huli pe tine,
aidoma unui Crist,
în loc de biciu, tu îi dai pâine,
valahule — gorun bătrîn —
cu rădăcini adânci înfipte
în glia răvniță de toți
și apărâtă de strămoși...
nu mai sta
nu mai răbda
hulit să fii în țara ta;
ci, pune mână pe biciul cu plesne de
foc al tău
și lovește 'n tot ce-i rău.**

răspuțeri. Orice mijloc ce duce la nimicirea ei, este admisibil. Dacă nu îl întrebuițezi la maximum, re-greți mai tîrziu. Lemonnier cînd scrie ca mai sus, este pătruns de gravitatea împrejurărilor, precum este conștient de puterea și resursele adversarilor. Să nu ni se spună că, aci, sunt ieșiri ale unui atavism ramolit și perimat. Cînd tradiționalismul francez (nu

numai populismul propriuzis), are ca făclier pe un *René Benjamin* și ca centru vital o concepție ca cea maurrasiană, orice argument contra cade, rămânând în picioare necesarul absolut al vremii. În sprijinul acestei afirmațiuni vin evenimentele ultime din Franța, cari demonstrează imbatabil că în orice poziție s'ar pune Statul, veșnic și sfânt adevăr rămîne tot numai sufletul neperversit al poporului, — acest stăpîn al gliei, cu sînge de tigru și cu apucături de cetățean.

Adîncind problemele puse de populiști, atît animatorul teatrului contemporan catolic: *Henry Ghéon*, cât și scriitorul *Charles Silvestre*, constată într'o anchetă întreprinsă cîndva de către revista *Les Nouvelles Littéraires* — că răul originar al extravaganțelor snobiste stă ascuns în cutele acestei rochii pretențioase care este „raționalismul” și care odată cu 1789 purcede. Raționalismul este individualist. Arată un orgolios și jignitor dispreț poporului. Este egoist; și cînd rămîne descoperit, ește laș. Desigur, nu poate fi altfel, atîta vreme cît însăși suportul lui: democrația franceză, cu felurile ei fraternități și libertăți, este o teorie abstractă cu substrat pervers, ci nu un sentiment social viabil prin el însuși. Morala, aci, este nulă; sau, unde există, are sens negativ. Raționalismul în loc să tindă la contopirea conștiinței insului de elită (fie moștenită, fie pur intelectuală), cu conștiința masselor; le îndepărtează, în scopul de a izola, de a purifica (întrebuițînd un cuvînt simpatic raționaliștilor) această elită, de mirosul greoiu — dar cît de sfînt! — al „sudoarei pămîntului”: acțiunea asocială și amorală.

Că Gide amplifică răul, altoind cu scabros și indecent o concepție de mult condamnată, cu atît mai rău pentru snobism, cu atît mai bine pentru Populism.

Ulterior, raționaliștii-furuști excitați de romanele unui *Nicolas Segur*, au acuzat acțiunea populistă de fățarnicie, de lipsă de simț al realului, de sterpitatea fenomenului pipăibil al „momentului trăit”, etc. etc.

Acestor atacuri piezișe cari doreau vădit să dărim din plin, le răspunde tot Lemonnier:

„Greșeala naturaliştilor a fost că au imaginat vulgul ca fiind un cîrd anost și imbecil în prada instinctelor și poftelor bestiale. Fără să ne afișăm în a împărți premii de virtute, afirmăm că se poate să fie și altfel descris acest vulg, arătîndu-i-se nu numai calitățile, ci și pitoreasca asprime a vieții.”

Iată și o confirmare a celor spuse de Lemonnier, în afară de cadrul acestui războiu intelectual: fără a fi populist (nici chiar tradiționalist ortodox), ci numai fiindcă a văzut viață just, *André Maurois*, — numai un an după afirmarea acestui curent literar, — lansa celebrul roman „*Climats*”, cea mai demonstrativă piesă în favoarea realităților neexagerate. Odișea și sfîrșitul sfîșietor de trist (dar cît de, real!) al lui Philippe Marcenat, personagiul central al romanului, aproape că este „o teză” în favoarea Populismului. Și accentuăm, *André Maurois* nu se scaldă

în apele Populismului sau cel puțin în albia catolicilor lui Maritain.

Pedeasupra tuturor argumentelor pro sau contra, Populismul este prin excelență apolinian, — deci cu adînci rădăcini de clasicism la origină. Ideile naturaliste ale lui *Renan*, trecute prin sita concepțiilor naționaliste formulate de *Barrés* și, acum recent, cizelate original de mistică acelu *voyageur traqué* care este *Henry de Montherlant*; altoite pe mitul Provenței latine și mistraliene, nu se poate nega că au la temelie betonul durabil al clasicismului, dupăcum clar este și tradiționalismul curentului patronat de *Thérive*.

Adevărul acesta însă, nu convine modernismului excesiv, pentru că atunci s'ar recunoaște Populismului o oarecare origină în ideologia nobilului febriliu rhonez și, implicit, s'ar evidenția în aureola-i de soare, valoarea titanului dela Maillane: *Frederic Mistral*. Ar fi asemenea paielor puse peste foc; lucru care s'ar voi cît mai ascuns sub crusta tăcerii, de către internaționalismul marxist cultivat de Gide și tovarășii.

Că, în ultimă analiză, în jurul operei lui *Mistral* se opresc mai toate ponegririle snobilor de stînga, o dovedesc multe din isbucnirile lor de nemulțumiri, unele mai pe față, unele mai ascunse. Acești defăimători și-au tocit pliscul²⁾ și și-l vor mai toci și de acum încolo, pentru motivul nemărturisit că un geniu este jenant atunci cînd opozanții — fie ei și în literatură — au capete impotente dar parvenite și obraznice.

Antiteza Populismului și snobism, care face mare vilvă în lumea literelor franceze, nu se va opri aci. Combatanții sunt îndărătnici și cîmpul de acțiune mare. Anticipînd, înclinăm spre o victorie *Thérive* și o îngenunchere umilitoare Gide.

Că forțele ce cred într'o victorie a tradiționalismului — ca să lărgim cercul — sunt desbinate, este chestiune de amănunt. Pentru că dacă *Thérive*, *Maritain*, *Marius Jouveau*, *Gh. Maurras*, se combat în unele chestiuni de amănunt, ciștigul va fi mai complet: dreapta literară se va purifica prin ea însăși.

Domnul *Nichifor Crainic* reda cîndva, într'o însemnare rezumativă despre *Jaques Maritain*, următoarea comparație a maestrului, care tocmai prin finețea stilului și frumusețea conceptului, califică iremediabil:

„Plantele, zice *Aristotel*, viețuiesc în somn veșnic, pentru că au un suflet vegetativ. Tot scopul lor este în floare. Ele își au gura în pămînt și numai corola hermafrodită și-o expun pasărilor cerului (și soarelui) fără cea mai mică refulare.

„O anumită literatură, astăzi, vrea să fie plantă”.

Antipod al politicului conspirativ și mason, întreaga concepție politică pe care *Maurras* o infiltrează prin emulii dela „*Action Française*”, ca și toată literatura de dreapta — Populismul fiind la loc de cinste — biruiesc.

Dovada?

Una din multele: sfînta impresie lăsată, la noi, de cele cinci conferințe ale d-lui *René Benjamin*, zilele trecute.

²⁾ „... les fabrications poetico-lexicographiques d'un *Mistral*...”
N. R. F. Galimard-Paris.

ion sîn-giorgiu —**goethe : ganymed**

Cum mă cuprinzi,
Cu zorii aprinși,
Primăvară!...
Cu vrajă 'nmiită
In suflet pătrunde
Simțirea sfântă,
Nesfirșit frumuseța
Veșnicei tale călduri.
Cum te-ar învinge
Brațul acesta!

La sînul tău, ah,
Zac beat de dor
Și iarba și florile tale
Inima-mi cotropesc.
Tu 'mi răcorești
Setea, ce ardé,
Vînt dulce din zori,
Privighitoarea mă chiamă
Din ceață anii cu drag.

Eu vin! Uite, vin!
Dar unde? Ah, unde?

Sus! Tot mai sus!
Nori plutitori
Coboară în jos
Spre dorul iubirii.
Mie! Mie!
In poala voastră,
Nori, mă avînt!
Cuprind și-s cuprins!
La sînu-ți m'avînt
A-tot-iubitorule tată...

ioan th. ilea : prăbușiri

Sfat cioplit pe craniul serii
cu dalta revoltei mocnite.
Semn puterilor de fier.
Roșu prins pe sunet de cuvinte.
Suliți spintecând întâmplările
Pe 'ntinderea lăsată 'n părăsire.
Svon de glasuri hotărâte
la 'ntretăieri de căi
măsurând adevărul.

Se prăbușesc anii.
Rânjetul prăpădului flutură
lângă porțile minunilor așteptate.
— Deschideți
și tăiați baierele minciunii,
împărțind pâinea 'ntinsă a veacului!

alexandru șara : rugă.

Stăpâne,
mi-au înflorit în holda cugetului meu:
învolverări păgâne;
înfrățit cu ceata celor răi,
pierdut în noaptea gândurilor răsvrătite
mi-am răstignit credința în noroiul
plăcerilor meschine...
sculptând
cu dalta crezului ateu
în locul tău, Stăpâne,
un alt Dumnezeu.

Stăpâne,
azi pașii-mi oboșiți de pribegie
mă 'ndreaptă iar spre Tine:
ca fiul „rătăcit”,
îngnunchez în fața îndurării Tale,
cerșind —
cu glas smerit și umilit —
„iertare“.

Stăpâne,
în pomul veștejit a sufletului meu
s'au cuibărit gângânii de păcate;
de spinii-amăgitoarelor poteci
mi-s tălpile picioarelor însângerate...
pe buze-mi arde polenul otrăvit al sărutărilor
și în priviri extasul pățimaș al îmbrățișărilor;
iar pe pleoape
mi-au răsărit șuvoaie de lacrimi,
cari freamătă 'ndurerea părerilor de rău —

Stăpâne,
înfricoșat de noapte greșelilor de mâine,
însetoșat de liniștea odihnii —
mă rog Tie:
chiamă-mă la Tine!...
așternându-mi peste lutul obidit
hlamida albă a somnului de veci.

george popa : recidivă

Trupurile noastre svicniră iarăși
adulmecînd chinul etern și uman;
ne căutăm și ne dorim tovarăși
în adăstări de moarte și liman.

Copilul privi pe furis și atent
să surprindă misterul lumi ascuns în trup —
mătășurile gîndului se rup
și jocul e-acelaș, febril și dement.

Pocnesc muguri strînși în brățări de carîmb,
muguri copți din besna anilor și din instinct;
prin noaptea ochilor nu ne vedem distinct,
ci înfloriți pe buze cu un zîmbet strîmb.

Tîrziu, căzură trandafirii albi și buni
striviți în pumn avid de postelnic.
Stăteam triști — și așa de vremelnice
împotriva patimii imuni.

CAROL HÜBNER

Linoleum : Cerșetoare

st. v. balaci: moartea calicului

A murit în satul nostru un calic
în bordeiul fără geamuri și cu hornul mic.

Clopotul de aramă,
clopotul din altă vreme
a'nceput să plângă ca o mamă,
și-a chemat la cheamă;
și-a chemat din ogradă
a veni copiii să-l vadă,
și-au svîrlit cu pietre în bordei,
ca să vadă cu calicul ce-i.

De trei zile clopotul de — aramă
plânge 'ntr'una ca o mamă
și tot cheamă, cheamă...

Iar a treia zi calicul a plecat la drum
ridicat pe-o răsălie
și-a rămas în urmă hornul fără fum
și-a rămas ograda goală și pustie.

Când preotul jalnic glas a ridicat,
ploaia ca o paparudă goală
a intrat pe ulița de smoală
busna peste sat,
și-a 'nceput să plângă după dric
pic... pic... pic...
Ca și cum calicul n'ar fi fost calic.

Cerul plumburiu
și-a deschis canatul
că părea tot satul
îngropat de viu.

Plânge clopotul de aramă,
plânge ploaia, pic — pic — pic —
și calicul azi se duce
unde n'o mai fi calic.

nic. iancu: singur...

Amurgul coboară în fălăiri mărunte.

Nori, negri dospesc în albi imateriale, frământați de mâini nevăzute. Departe în zare o dungă trandafirle devine tot mai palidă. Acolo după culmile munților ce abia se disting, se cufundase soarele în vălvă-tăi, dispărând.

Traian îl petrecuse cu privirea și sufletul sfârticat de o nostalgie amară. Inghițișe de câteva ori în sec, cautând să scape de nodul ce-l înțepa în gâtlej... Sărmana mamă!

O vedea mică, plăpândă cu spatele incovoiat deasupra mașinei de cusut, al cărei uruit monoton nu înceta decât noaptea târziu... Vedea căsuța pîtită sub frunzișul unui arțar bătrân, — ulcioara plină, de copii și iazul verzuu din dosul morii, în care era odată să se 'nece...

Gândul i-se poticni. Poteca amintirilor pe care pornise era intortochiată și se pierdea într'o negură. Doar câte o licărire fulgerătoare a minții îi mai aducea aminte de-o imagine dragă.

Redat societății, după ce-și împlinise osândă, Traian, sorbind lacom aerul libertății, privi lung în depărtare unde ultimul reflex al zilei se stîngea într'un zămbet îndurerat. Acolo sub zăbranicul inserării ghicea tângușorul în care copilărise, acolo lăsase o mamă îndurerată pe care n'avea s'o mai revadă... Sărmana mamă! Câtă durere îi pricinuiseră! Căzuse la pat, și cel de sus o chemase la sine, punând capăt unei vieți pline de chinuri și amărăciuni.

Cinci ani temniță grea!... îi trecu lui Traian ca un cuțit rece prin creier.

O zvârcolire de șapte pornise prin sala cea mare a Curții. Călina îl privise lung, dar ochii ei păreau două ascuțișuri de oțel.

Ea nu l'a înțeles... Erau cinci ani de atunci.

Sunt nevinovat!! atât mai putuse el zice, — ba nu, răcnise.

Dar mărturiile au fost zdrobitoare. —

Azi, după cinci ani de grea osândă, Traian Florea, tânărul și chipeșul Traian părăsește pușcăriia zdrobit,

ioan moldovan: peste amintiri

Când timpul aleargă pe roate
Sărut amintirilor toate.

Cenușă din drumuri târzii
Cădelnițează peste morți și vii.

Cai de foc prin lumini trecând
Luceafăr aprins peste Gând.

De demult, din trecuta poveste
A tot ce a fost și ce nu mai este.

imbătrinit înainte de vreme. Fața lui e brăzdată de cu-tele suferinței prin care a trecut. Barba castanie și în-călcită, hainele ponosite și mersul lui legănat și nesigur îl fac de nerecunoscut.

Pe alea străjuită de tei, pornește încet, bălăbă-nindu-și bocceaua cu cele câteva lucrșoare.

Un trecător îl privește mirat. Alții trec nepăsători și în melodia sacadată a pașilor pe caldarăm Traian parcă ghicește un înțeles... Încotro?

Și apoi pornește iar, cu pasul târât, ca de som-nambul.

Felinare cu aureole sidonii se succed. Zgomotul orașului a rămas în urmă, un murmur neînțeles, ve-nind de departe, ca un oftat de muribund... Și Traian merge înainte, nici nu se mai întreabă încotro va apuca.

Un schelet uriaș apare în beznă. A ajuns pe po-dul cel mare. Jos clipocește apa neagră ca păcura.

Un miros cunoscut îl impresoaară. Seamănă mult cu miazma acră ce o răspândea hărdăul din închisoare. Apoi deodată tresare. Glasul furios al primului gardian! — ba nu, a lătrat un câine.

Cinci ani temniță grea! — oare e adevărat?... Și acum e liber, poate merge unde vrea. Dar unde, unde să se ducă? N'are pe nimeni... Călina s'a măritat. L'a uitat de mult...

Și o putere nevăzută îl târăște mereu înainte. Um-bre mari se rostogolesc învăluindu-l. Clipele rumegă leneșe din noapte. Tăcerea ține ca un greer.

Singur...

gheorghe munteanu:**meleaguri teleormănene**

Zi de aprilie.

Trășura ne leagănă ușor pe îngustul drum de care, ce tae deacurmezișul răzășiile din una mie opt sute șase zeci și patru.

În urmă rămân Dideștii în brațele plopilor, iar pe dreapta la câteva sute de metri pădurea ne-înfrunzită pare o mare, cu valurile impetrite în plumb.

Pe fruntea pădurii, arămii asemeni unor oaze răsar din loc în loc pomii precoci din neamul arinilor, împodo-biți cu diademe verzi.

Prin mijloc o vale cu desăvârșire uitată de apă, — probabil vechea mătă a Vedii, — căptușită cu un lin-țoliu de frunze veștede încă din toamnă, e întocmai ca o încapere de sicriu, în care o mână harnică a așternut un guilgiu ruginiu.

Mai încolo, o fântână veche, ca o ceorchină dintr'o poveste, spune trecătorului că din apă ei s'au adăpat clăcași ce cu multe decenii în urmă, își aveau sălașul în bordee ale căror urme le poate descoperi un ochiu mai cercetător în trupul văii.

De departe, o colină lasă privirii printr'o rariște de copaci turla bisericii din satul Bălțați, care sărutată

de soare împrăstie în jurul ei o sclipitoare coroană rubinie.

Din susul satului Stirbeți intrăm în șoseaua națională de unde se zărește Vedea, ce se întinde în vale ca o mareață cărare argintie între două șiruri de dealuri foarte puțin ridicate. Ici și colo apele ei lovesc în maluri înalte și prăpăstioase, ca apoi să-și întindă undele leneșe în matca-i largă, desmierdând nisipul dalb.

Din loc în loc trunchiuri repezite de furia vijeliei odihnesc pe prunduri ca niște frânturi de vise.

Prin vaduri, matca este întretăiată de urme de căruțe căci zisul pod dela Huidumac s'a supus cine știe când furii apei și nu s'a mai construit altul.

Intrăm în câmpia aducerilor aminte. Pe aici a trecut cu mai bine de trei veacuri în urmă, Mihai Viteazul când s'a oștit cu turcii.

În dreapta șoselei, după un covor de arături satul Gresiă, îngust ca o cordică, cu biserica în frunte, pare a înainta să pătrundă peste liziera pădurii. Acolo în câmpul deschis, ostașii lui Mihai, într'un popas de noapte și-au tras oțelele pe cute, răsărind într'un târziu satul cu acelaș nume, în amintirea acestui fapt.

Șiruri de copaci străjuesc de o parte și de alta șoseaua, pe când Vedea în treacăt, îngrădește în cotituri mărețe câteva vii.

Pe fondul negru al arăturilor, zarzării înfloriți se mândresc cu zestrea primăverii.

Ștejari răsleți stau neclintiți pe coasta dealului ca niște străjeri, seculari, privind panta surpată, rămășițele șanțurilor adăposturi ale luptătorilor de odinioară.

După ținutul Chișineștilor, unde vremea a acuiat câțiva tătari foarte înstăriți, dealurile se apropie și scurtează zarea.

Câmpul imbrăcat în haină nouă surăde meilor sburdalnici.

Intrăm într'un sat cu gospodării frumos aranjate, cu case ce par a fi croite de acelaș arhitect. Satul e botezat tot după o faptă de a lui Mihai.

Aici bravul voevod oprindu-se în dimineața unei zile și simțind că nu mai e mult până să se întâlnească cu vrășmașul, a vrut să se încredințeze câtă oaste are și a scris cu mână proprie numărul ostașilor. Delă vorbele „scrie oastea“ a răsărit în acel loc satul care până azi își poartă numele Scrioastea.

Pe colina din dreapta, amintiri proaspete, se deschid în zarea de deasupra unei pante ușor înclinată unde în tragedia retragerii din 1916—17, lacoma și ticăloasa armată nemțească își așezase tunurile ucigătoare.

În fund se vede câmpul de unde roșiorii lui Mihai și-au luat sborul asupra nebiruitului Sinan și unde astăzi pe acel loc stă tăcut și copleșit de vremuri grele orașelul Roșiorii de Vede, născut pe urmele vitejilor roșiori ai Voievodului.

epigrame :

unui poet chel.

Inzadar te laudă lumea
Și-ți ridică monument
N'o să poată să te scape
De chelia de talent.

victor i. oprișiu.

lui Mircea Eliade
care a scris un roman „Întoarcerea din rai“

Întoarcerea-ți din rai — socot —
Chiar alungat fiind, o nerozie.
Când înglodat în datorii de-un cot
Te 'ntreb. De ce n'ai stat pe veresie

niculae rusu.

C R O N I C A

cărți

i. st. ioachimescu: prispa vraciului (roman, edit. Adevărul).

I. St. Ioachimescu, nume destul de proaspăt, a debutat în mare, cu „Țărani și țigoveți“. Rezolvase aci o temă socială eternă: dezechilibrul dintre clase. Brodată pe un fir erotic, acțiunea interesa și prin acest aspect. Era afița farmec, afița dramă și acel interesant preludiu cu Metodiș Polcovnicu, încât excluzind chiar tema de fond, romanul era capabil să desgroape și să infioare. Cele trei ediții dovedesc destul de galant, un succes real.

Nu putem spune acelaș lucru despre „Prispa vraciului.“ Nu știm, dar bănuim că a fost scris înaintea romanului cu țărani și țigoveți. Se observă o artificializare a acțiunii, chiar o prea voită origina-

litate. Aceasta, în orice caz, am putea accepta. E însă aci o dublă acțiune, care stingherește. Autorul nu s'a putut decide să renunțe la doctorul Nănuță Muștescu, care aducea o notă singulară și originală de savant rural și nici la cadrul sălbatec al acțiunii. Doctorul Nănuță putea foarte bine să apară singur cu durerea lui, iar prispa vraciului să formeze singură un punct de concentrare. Era afiț de sublim ca povestea Rudărenilor să înceapă singură, cu munți și sălbătăciuni, iar Tanti Liza să fi murit fără a noastră știință. Așa cum a apărut ea, nu e decit un divertisment dramatic fără importanță. Rudarii, cu piforescul lor unic, cu povestea mistică și legendară a vraciului, puteau să dea un roman cum nu s'a scris încă în literatura noastră. Adrian Maniu, scria cândva despre un vultur care înhățase un fecior

și-l sui în văsduh. Lucrul se petrece aievea în Oltenia — și poetul regretă că nu se găsisse nimeni încă să scrie astfel de minuni ale naturii. Ioachimescu e primul care încearcă să descrie un primitivism rural, în chenarul unei naturi mărețe și impresionante. Prisca vraciului, Rudarii cu girlele trecute în căruțe (de un procuror și un doctor) tot acest bazar câmpenesc, n'a mai fost descris atât de sugestiv. Incontestabil, Ioachimescu are un real talent. Descripția sa e largă, evocatoare, suprasadovenistă. „Baltagul” apare diminuat lângă „Prisca vraciului”. Sălbătăcia naturii în romanul lui Ioachimescu e mult mai vastă, mai sensibilă ca aspect, dar e mai rece ca cea din „Baltagul”. În povestea Vitoriei Lipan e mai multă căldură, dramatismul e mai real, mai aproape de noi. În prispa vraciului, acțiunea e prea înfiorătoare, originalitatea e prea căutată. Nu vrem să diminuăm valori, fiindcă chiar și „Răscolala” lui Rebreanu conține scene groasnice ca acelea din „prispa vraciului” (uciderea popii Șurmu). E însă în aceste imaginații o trecere dincolo de realul mic și poate de aceea ne repugnă.

Procesul tehnic al romanului, care e și cel de creație, n'a fost îndeajuns studiat. Sentimentul erotic între Nănuță și Vatița, chiar povestit, avea nevoie de amploare, fiindcă autorul clădește pe el întregul dramatism. Rudarii, prispa, primitivismul și tragedia acelor oameni mici, e doar cadru secundar. Și nu înțelegem cum toată aceasta poveste de sat, o spune Nănuță singur. De unde o știe? Era doar copil când se întâmplaseră toate. Întrebări care nu au răspuns.

I. St. Ioachimescu ne cucerise cu „Țărani și țirgoveți.” Am surprins acolo afița talent, afița originalitate că ne-am mirat. Așteptăm în viitor opere de antologie. N'am fost desiluzionați: talentul persistă dîrz și în „prispa vraciului”, acțiunea suferă însă.

Autorul anunță al treilea volum: „chipul necioplit de mină”. Sperăm că primul roman nu va fi fatal și că pe viitor vom putea vorbi altfel.

g. p-a.

i. c. p. polyclet: epigrame.

Pămînt și suflet oltenesc este o bibliotecă creiată cu sfîntul scop de a evidenția valorile literare și artistice răsărite în regiunea din dreapta Oltului. Inițiatorul, dl. Niculaescu-Ploșor, robotește de multă vreme în literatură și nu-i putem uita munca ce a îngropat între filele „Ramurilor” d-lui Șaban-Făgețel.

Cu un așa scop și cu un astfel de om, nu ne îndoim că — peste nepăsarea potentatului obez azi în susul trebilor cărturărești — biblioteca „Pămînt și sufletul oltenesc” va lăsa dîră de lumină și dreaptă cinstire a muncii creatoare.

Volumul de epigrame semnate de magistratul I. C.P. Polyclet, isbutește să strângă între copertile prea pri-

mitoare și prea puțin triante, treizeci din quatrenele autorului.

Culegerea putea să fie mai bine încheată, pentru că știm că dl. Polyclet are mult mai bune epigrame decât multe din cele publicate. Formula „sinteză a realizărilor” aci nu e prea la locul ei.

Din epigramele bune cităm două:

Segălică e creștin, —
Singur spune când l'apuci, —
Căci în sânge a găsit
„Pozitiv cu patru... cruci!”

Sau cea de mai jos, cu care dl. P. miruește pe preasfântul Damian Stănoiu:

Când am citit
Ce-ai scris de maici și despre schit,
Am și ghicit
Că ești... „motan călugărit”.

Incheem această mențiune, rugând Cerul să nu cadă în mâna celui alt epigramist, delă Brașov, placheta ce avem în față. Mai ales că magistratul Cincinat, mai este și maestru întru ale epigramei și chiar... procuror.
ladmiss

însemnări

constanța hodoș.

Generația noastră trebuie să înscrie în chenar negru, vestea morții scriitoarei Constanța Hodoș. Într'o epocă de tranziției, când scriitorii bătrîni sunt inadapabili, ea a tăcut sau a vorbit rar. E un lucru cuminte, pe care totuși îl regătim de a fi fost. Constanța Hodoș și-a conservat talentul ca într'o crisalidă, juvenil, ca odinioară; o continuare nu putea să aducă decât mireasmă autentică. Dar poate stagnarea se datorește tot nouă, acelor cari au lăsat-o să bată la uși închise, ca să capete ce eră în drept, după moartea lui Ion Gorun. S. S. R. a dovedit încă odată lipsă de tact. Constanța Hodoș a văzut deci zădărnicia unui ideal, cu baricade și ironii.

Din opera Constanței Hodoș-Gorun, vor rămîne desigur „Martirii”, primul isbutit roman ardelenesc, cu sevă autentică și originală. L'am citit în anii noștri de școală. A fost cea mai bună lectură întru înțelegerea istoriei noastre ardelenesti.

ostracism.

Într'un număr din „viața literară”, dl. Aug. Pop, cercă un articol înțelegător asupra lui Tristan Tzara. Protagonistul „dadaismului” a căutat țărături streine pentru ași impune talentul. Franța ospitalieră l'a primit și l'a relevat. Acolo nu lipsește curajul pentru lansarea noutăților și evadarea din monotonie. Noi strigăm după aur dar ne e groază de el.

Asemeni lui Tzara au peregrinat mulți, ascultînd de îndemnul sufletului. Mai de mult, Macedonski, care cu volumul de poeme „Bronzes” fu considerat maestrul poeziei flamande, iar mai recent B. Fundoianu (B. Fondane) care ne-a lăsat în romînește doar câteva imagini și cărți din Franța ca să plece trist și să scrie în cele mai renumite periodice franceze.

Nu pricep de ce ne ostracizăm talentele, mai precis de ce nu le descoperim. Oare ridicarea acestor peregrini, se datorește numai mirajului de țară străină pe care îl poartă cu ei?

Tristan Tzara, fi fericit acolo unde ești. La noi e soare cald, dar inimi rele.

intoarcere.

E firesc, ca după sbor să rivnești popas. Abia ieri se discuta febril înrolarea provinciei în viața capitalei și deja unii apar

paradoxali, cerind o literatură regională și singulară. Paradoxali? Nu. Și iată de ce: când Ardealul și-a cerut dreptul de a colabora cu capitala, nu a însemnat o înstrăinare de idei, ci o afirmare a muncii, într'un mediu, unde zice-se sunt sfinți care consacra cu sigilii și investesc cu semnături atotputernice. Să recunoaștem că eră în această atitudine un pic de egoism, nu însă un egoism bolnav, ci unul tineresc. După o mică aventură în pustie, beduinii se reîntorc vindecați de mirajul unei lumi ireale.

Intorși la matcă vom fii acuzați de regionalism, fiindcă așa e lumea. Ardealul e dator însă, să nu caute flori streine. Florile le va găsi în el, fragede și noi. Ardealul nu va fi cunoscut decât prin el însuși. Cei cari pretind o relevație, vor scri această viață a Ardealului nostru, deacum sau de altădată. Și vom fi ceva, aici, la noi acasă. Nu vom face regionalism, fiindcă atunci toată literatura lui Sadoveanu și a lui Cezar Petrescu până la un punct, ar fi regionalistă. Vom căuta scormoniri în pământul strămoșilor noștri să le ascultăm taina. De-ocamdată semnalăm începutul: Victor Papilian.

Creдем în chemarea pământului și așteptăm ceva care să ne mire și să ne extazieze. Vom fi oare vrednici de aceasta?

octavian goga despre noi.

Domnul Octavian Goga a descălecat în Cernăuți pentru ca să extazieze cu mirajul cuvântului, chemat de societatea academică „Junimea”. În sala Teatrului Național, plină de tineret, maestrul a parcurs epoci contrastante, explicând cu argumente solide transformarea psihologică a generației de după războiu. Cu un ansamblu vast de idei, domnia sa a arătat patriotism fără a fi xenofob, infiltrând în suflete curajul pentru ziua de mâine, grea și neprevăzută.

În comparații originale ne-a înfățișat pe demagogul de azi, ca pe cel mai mare zeu modern, condamnd această culminație fatală a democrației începătoare. A atins și chestia streinilor și a revizionismului, arătând că pe noi nu ne leagă hotarele ci singele și limba. Revizionismul e deci o idee bolnavă, născută dintr'o disperare etnică a vecinilor noștri.

Incheie cu o viziune din Iancsó Benedek, care singur a văzut în ce constă puterea noastră de rezistență prin veacuri: în credință. Cei ce cred, vor învinge.

Junimea bucovineană a fost mulțumită de a fi avut în mijlocul ei pe distinsul orator și poet. (g. p—a)

Consecințe.

Cînd d. N. D. Cocea reproducea („Viața de Azi” 1—2 „Sensualitatea în Literatură”) uimirea divinului Petro Aretino, — nu numai satiric ci și mare epic italian, — adolescenții cu număr la mîină și cu „Colecția celor 15 lei” în ghiozdan, nenorociții adolescenți autori ai uciderii unui deputat în plină Capitală a Țării, nu erau descoperiți, deși trecuse o bucată de timp dela consumarea isprăvii.

„De ce oare i-ar fi interzis omului să spuie, ceace lui Dumnezeu nu i-a fost rușine să facă?” se întreba d. Cocea, alături de contemporanul tunului de lemn de cireș. Întrebarea la anul 1030, își avea poate un filc. În veacul browningului cu 12 focuri, este perfect perimată. De ce? Rătăcirile iremedibile răspundelor, iar consecințele morale — mai clar: sociale, ca să întrebuijmăm un cuvînt drag d-lui Cocea — se văd. Nu mai e nevoie de nici o explicație, de nici o amplificare de nici o diminuare. Găsim cu totul inutile toate comunicatele și adresele dlui ministru Anghelescu, cărora nu le contestăm valoarea oficială. Găsim deadreptul insultătoare toate scrisorile diferitelor doamne din și mai diferitele comitete și comiții a cu totul diferitelor asociații culturale sau de moravuri. Insultătoare ale bunelor intenții.

Atîta vreme cît în revistele literare binecunoscute (exemplu la întâmplare: colecția „Vremea” pe orice an), apar interviuri cu emanajuni excitante și cu vocabular obraznic, alături de articole ipocrit pudice semnate tocmai de asemenea „doamne”, nu e nădejde de niciun mai bine.

Autorul „Feciorului de slugă” credem că poate medita îndelung, alături de doamnele lacrimogene și epistolative, con-

fruntindu-se cu mentalitatea conducătorilor de reviste cu interviuri obscene, asupra marasmului moral lăsat de ideologiile refulate ale multora dintr'o generație ce se vrea mai cu moșdecit toți cei dinaintea lor. — ladmss —

periodice

Provincia Literară. (II No. 3) Sibiu. Aduce în paginile sale aportul grupărei „Thesis”, care nu poate da decât o revistă bogată și interesantă. Acest număr, este închinat memoriei celor doi poeți, cari au trasat o luminoasă dără în literatura română: Panait Cerna și Dumitru Anghel, datorită d-lor: Prof. A. Dima, Horia Petre-Petrescu și Licu Pop.

Linia Nouă. (I No. 11-12) Craiova. Cu acest ultim număr, revista d-lui Metzulescu pășește în anul al II. Noi cei dela „Lanuri” îi dorim viață lungă, felicitând totodată pe directorul ei, pentru felul cum știe să îmbrățișeze problemele ce-i figurează pe frontispiciu. Număr bogat și interesant. Răsfoind-o te isbești de condeiul d-lor: Mircea Heroveanu, Gr. Trancu-Iași, Stelian Metzulescu, Agata Bacovia, cronică abondentă și justă.

Societatea de Măine. (XI No. 3) București. Și această revista ardeleană a fost tentată de mirajul capitalei. Îi dorim, ori unde ar fi, de a-și urma drumul trasat, drept și just. Una din cele mai bune și serioase reviste, Soc. de Măine, înmănușează în paginile ei, probleme interesante. Scrisul d-lor: Ion Clopoșel și Ernest Armenca ne amintește de figurile marilor dispăruți: Vasile Goldiș, și Ștefan Cicio Pop. Din cuprins mai desprindem pe d-l. C. Sudețeanu, precum și pe vigirosul poet Ion T. Ilea, și subtilul poet George Popa. Cronică bogată.

Litere. (II No. 9) București. Revistă serioasă și cu vervă tinerească. Ne bucură că această soră a noastră mai mare încurajează talentele tinere. Dl. Aurel Chirescu, redactorul ei, știe ce vrea. Zadarnic cearcă „Viața Literară” de ai uzurpa un merit. E ridicolă. În acest număr se reliefează scrisul d-lor: Petru Manoliu, Șt. Dima, Isaiia Răcăciune, Dan Petrașincu, Aurel Chirescu, Eugen Jebeleanu, Matei Alexandrescu și alții. Cronică literară, bogată.

Brașov Literar. (III No. 15-16) Brașov. Această revistă de o structură și tehnică irepoșabilă, ne aduce trista veste că de acum încolo va apare la 2 luni odată. Cauzele, greutatea materiale ce le întâmpină. Regretăm că publicul nu apreciază îndeajuns titanica muncă depusă de idealistul și masivul epigramist Cincinat Pavelescu. Din cuprins remarcăm pe maestru, precum și pe d-nii: I. Valerian, I. Focșăneanu. A Chirescu, Pimen Constantinescu, I. Th. Ilea și pe Arni Kena acuzat de plagiat (Tractorul I No. 3, 1934). Cronică bine informată și bogată.

Frize. (I No. 3) Brașov. Revistă tânără. Aduce în paginile sale ceva din seva generației pline de avânt ce tînde a se descătușa din învechitul calapod impus de înaintași. În acest număr: M. Chirnoaga, Alex. Călinescu, Teofil Lianu și alții. Cronică bogată și obiectivă.

Munca Literară. (II No. 12). Una din revistele bune și serioase. Acest număr de sărbătoare și încheetor de an, e bogat întocmai ca un butuc de viță de vie a cărui rod te tentează să-l savurezi. În acest

număr condee cunoscute: Adrian Maniu, George Gregorian, Radu Gyr, Ion Georgescu, G. St. Cazacu etc.

Poezia. (I Nr. 4) - Craiova. Până la ultimul colțor, închinată muzei. Este singura revista în acest gen. Poezie de valoare. Aduce în paginile sale aportul poezilor olteni. D-nii L. Divarius și Const. I. Manea sunt vrednici de laudă.

Pagini Literare. (I No. 1) Turda. O plăcută surprindere. Dl. Teodor Murășanu, care știe ce vrea, după o scurtă ucenicie la „abecedar”, ne dă o excelentă revistă, datorită colaboratorilor săi. Revista această una din cele mai bune ce le are Ardealul de astăzi, aduce în paginile sale pe lângă o tehnică ireproșabilă și un valoros material literar și informativ. Suntem mândri de soră noastră tânără, căreia îi urăm ani mulți și totodată îi cerem să nu devieze din drumul ce și l-a croit. Asupra acestei reviste vom reveni. Până atunci, nu putem decât felicita pe inițiatorul ei.

Viața Olteană. (I No. 2) Craiova. Poetul Al. I. Iacobescu, a înbogățit provincia din dreapta olteului cu încă o revistă. Viața olteană s'a născut cu sfântul scop de a afirma scriitorii olteni. Din cuprins desprindem articolul d-lui Al. Iacobescu asupra poeziei lui D. Nanu și a d-lui Al. D. Ramură, Viața și opera lui Traian Demetrescu. Restul: Lucian Costin, Dem. Basarabeanu etc. Dl. I. P. Țuculescu să nu și facă singur recenziile volumului. Sunt atâtea reviste. Sau îi este teamă? Cronica bogată.

m. a.

bibliografie

cărți: Ion Breazu — *Viața literară românească în Ardealul de după unire* — Cluj, 1934.

Teofil Lianu — *Cer Valah* — Ed. „Iconar” — Cernăuți, 1934.

N. Ploșor — *Amintiri* — Ed. „Pământ și suflet oltenesc” — Craiova, 1934.

Const. I. Manea — *Toamne, versuri*, — Ed. „Pământ și suflet oltenesc” — Craiova, 1934.

O. Rom. (țiganul) — *Cântice Tigănești*. — Craiova, 1934.

Biblioteca „Catedra” — *Dialoguri* — No. 3 Ed. Rev. „Catedra” Galați, 1934.

Biblioteca „Catedra” — *Ziua mamei* No. 4 Ed. Rev. „Catedra” — Galați 1934.

Biblioteca „Catedra” — *Eroii neamului* No. 5 Ed. Rev. „Catedra” — Galați 1934.

reviste:

Brașovul Literar — anul III No. 15—16 (Martie 1934) — Brașov.

Poezia — anul I No. 2—3 și 4 - (Februarie, Martie, Aprilie 1934) — Craiova.

Provincia Literară — anul II No. 3 (Martie 1934) — Sibiu.

Școala și Societatea — anul I. No. 3 — Martie 1934 — Mediaș.

Flanc — anul I No. 1 — Martie 1934 Cosmin — Cernăuți.

Linia nouă anul I No. 11-12 (Febr.-Martie 1934) Craiova.

Colinda — anul III No. 1—2 (Ian.-Februarie 1934) Cavadinești, Covurlui.

Sibiul Literar — anul I No. 1—2 (Ian. Februarie) 1934) Sibiu.

Insemnări — anul III No. 16 — Martie 1934 — Dorohoi.

Orientări — anul III. No. 3—4 — Martie și Aprilie 1934 — Moinești-Băcău.

Omega — anul II No. 4—5 — Martie 1934 — Buzău.

Societatea de Măine, anul XI No. 3 — Martie 1934 — București.

Puncte... anul I No. 2 și 3 — Aprilie și Mai 1934 — Buzău.

Răsăritul — anul XVI No. 4—5 — 1934 — București.

Litere — anul II No. 7—8 și 9 — Aprilie și Mai 1934 — București.

Inmuguriri — anul III No. 3-4 — Martie, Aprilie 1934 — Fălticeni.

Progres și Cultură — anul II No. 4 — Aprilie 1934 — Tg.-Mureș.

Frize — anul I No. 2 și 3 — Aprilie și Mai 1934 — Sibiu.

Munca Literară — anul III Nr. 12 — Aprilie 1934 — București.

Rod Nou — anul I No. 4 și 5 — Aprilie - Mai 1934 Silistra.

S O₄ H₂ — anul III No. 11—12 — Februarie 1934 — T.-Măgurele.

Grai Moldovenesc — anul III No. 19-20 - Martie - Aprilie 1934 - Iași.

Poporul românesc — anul III No. 7 - Aprilie 1934 - Chitila-Ilfov.

Așa — anul I No. 3 și 4 - Aprilie 1934 - București.

Cadran — anul I No. 4 - Aprilie 1934 - Iași.

Plaiuri Săcelene — anul I No. 4-5 - Aprilie, Mai 1934 - Satulung, Săcele, Brașov.

Flori de crin — anul III No. 4-5 - Aprilie-Mai 1934 - Șimleul-Silvaniei.

Catedra — anul VII No. 9 - Maiu 1934 - Galați.

Satul — anul IV No. 42 - Maiu 1934 - București.

Lăcrămioare — anul II No. 4-5 - Martie 1934 - Blaj.

Pagini literare — anul I No. 1 - Mai 1934 - Turda.

Viața olteană — anul I No. 2 - Aprilie 1934 - Craiova.

Crainicul Cetații — anul II Nr. 1-2 - Ian.-Febr. 1934 - Burdujeni-Suceava.

Caleidoscop — anul I No. 1 - Mai 1934 - Cluj.

Cooperatorul român — anul III No. 1-2 - Ian. Februarie 1934 - București.

ziare:

Ideea națională — anul I - 1934 - Buzău.

România nouă — anul II - 1934 - Cluj.

Tractorul — anul I - 1934 - T.-Măgurele.

Gorjanul — anul XI - 1934 - Tg.-Jiu.

Observatorul — anul - 1934 - R. Vâlcea.

Viitorul Ciucului — anul II - 1934 - Mercurea-Ciuc.

Economia — anul I - 1934 - Sibiu.

Cuvântul Liber — anul VI - 1934 - Sibiu.

Grăiul Satelor — anul II - 1934 - Galați.

Veacul nostru — anul II - 1934 - Bârlad.

Avântul — anul VII - 1934 - Petroșani.

Cărțile și revistele anunțate, vor fi recenzate din lipsă de spațiu, în numărul viitor.